Ч. 28 (10 411) Львів, субота 7. лютого 1925. Почтову належитість оплачено ґуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО"

Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

„Нам потрібне багате село".

Лінія селянської політики Комуністичної партії большевиків України (КП(б)У) не була ніколи простою. Вона заломлювалася не тільки з року на рік, але й з місяця на місяць.

Від націоналізації землі до приватної власности, від комуни до індивідуального господарства, від пролетаризації села до орієнтації на середняка і накінець від розкуркулення села до збогачування індивідуальних господарств. Вже з цього огляду видно всю непростолінійність та непослідовність комуністичної політики на селі. Все, що було до цього часу, носить характер експерименту, випробовування ґрунту згідно з принціпом „авуж вдасться".

Останніми часами заворушилися лави радянських політиків із КП(б)У. Бо ось секретар центрального Комітету тої партії (КП(б)У) Квірінг, кинув у ті лави нове гасло: „нам потрібне багате село". Затремтіли партійні товариші Квірінґа. Бо деж хто чував, щоби справжній комуніст, та ще й секретар центрального комітету партії зважився ставити „ставку на *заможне* селянство", і тим самим махнув рукою на бідноту, зорґанізовану з таким трудом у комітетах незаможників (комнезамах)! Та Квірінг виявив себе впертим і заслонив себе в полеміці цитатами з Леніна.

Противники спровокували його на дискусію і він промовив, промовив щиро і отверто. І саме ця його щира мова доказує, що українське село нуждение, збідоване, виснажене та непомірно вбоге. „Невже можна вважати за радянський ідеал господарство незаможника?" — питає Квірінг своїх опонентів і доказує далі цифрами, що ні! Нинішне господарство незаможника — це мізерія, бідота та нужда. На всій Україні є 46 відсотків господарств без робочої худоби і 29·5 відсотків з однією штукою. Иншими словами на Україні 75·5 відсотків селян — це біднота. З двома штуками робочої худоби є 20 відсотків, з трьома 2·4 відсотків, а з чотирма тільки 1·4 відсотки.

Всі експерименти, доконані на українському селянстві довели його до того, що далі вниз воно котитися вже не може. Це бачить Квірінг і тому хоче цей повний розгін українського селянства в обійми нужди спинити та повернути його назад на шлях до добробуту. „Для радянської влади старанний господар, що збільшує своє господарство, *корисніийший* ніж той, що сидить у запічку та *чекає на допомогу, або мріє про те, когоб ще розкуркулити*".

Та розкуркулювати в українському селі вже нема кого, бо „розкуркулення давно закінчилося". Куркулівський елемент становить подекуди тільки 5 відсотків селянства, а ніколи не переходить 10%. Навпаки, в деяких околицях самі незаможники доходять навіть до 95 відсотків. („Вісти".) При такому відношенні сил на селі не може бути мови про якунебудь дальшу пролетаризацію чи зубожіння села. Мрією кожного незаможника є придбати коня або й два коні, чи вола. Невже набувши вола він тим самим стає ворогом влади? Кожний незаможник хоче стати щонайменше середняком. Виявляється, що нині на Україні підтягають під поняття куркуля (глитая) саме таких господарів, що мають пару волів чи коней. „Алеж це цілком помилково!" — кличе Квірінг. Господар з двома кіньми чи волами — це середняк. „І він повинен знати твердо, що в його двох волах ніякої контрреволюції нема, що він не боючись може набути зайву свиню, чи вівцю, тощо".

Наведені вискази Квірінґа доказують, що там, в українському селі постійно панує страх перед „розкуркулюванням". Він повис над українським селом як марево, як Дамоклів меч. Хто працює і має користи з тої праці, не має змоги сам розпоряджуватись ними. Прийде хтось і забере доробок, забере працю в імя „розкуркулення". Наслідки цього такі, що в селі безвиглядна біда. Навіть працьовиті махають рукою на все, і воліють бути незаможними, воліють закинути інтензивну працю в господарстві та шукати допомоги від влади, шукати легкого прожитку при допомозі праці инших, знов таки шляхом „розкуркулювання".

Видно, що все дійшло до краю, коли в рядах КП(б)У починається переоцінка понять. Віддавна лунають на Україні та в СРСР гасла про те, щоби опертися на середняках. Але в тім то й річ, що згідно з конвенціональною, втертою у большевиків термінольоґією на Україні ніяких середняків нема. Конвенціональна, комуністично-„обивательська" орієнтація добачує в українському селі тільки бідняків і куркулів. Вона не хоче знати й відати про те, що господар з парою волів — це не куркуль, а середняк. Проте не диво, що правляча партія мусіла аж відкривати цього середняка в українському селі. Цього важкого завдання піднявся сам Квірінг, найвпливовійша у партії (КП(б)У) людина. І він відкрив, що дотеперішній український куркуль із парою волів, це не куркуль, а типовий середняк. На ньому саме мусить опертися радвлада. „Бо невжеж хтось гадає, що при соціялізмі може бути мізерне господарство що не зводить кінці з кінцями".

Куркулів на правду українське село вже й не має, хоч їх нараховує комуністична статистика аж 5 відсотків, а подекуди й десять. При невпинному розкуркулюванню їх і не може бути. Таке відкриття, очевидячки, мусіло поділати на комуністичну масу як еоесь. Ця маса не думає і не дивиться на життя критично, а живе демагоґією погонею за легким хлібом. Одначе всьому приходить край. І саме початком кінця тої розгнузданости партійної маси є виступ Квірінга, за яким стоїть цілий центральний комітет КП(б)У. Прийшла пора будувати. Прийшла пора на гасло: „нам треба багатого села", щоби самим жити — додамо від себе.

Дивно тільки, що це гасло, що ця ґрунтовна перевірка та переоцінка дотеперішньої сільської політики приходить так пізно. Вона приходить по 5 літах руїни українського села. Від руїни до добробуту дуже далекий шлях. Він тим дальший, що поворот припав саме на біжучий, голодний рік. Та можливо, що цей рік приніс такий крутий поворот саме тому, що він голодний. Добробут українського села, це підстава животіння нашого народу, а рівночасно предмет зазіхань ріжномастих імперіялістів. Добробут українського села — є теж найпевнійшою запорукою великої майбутности українського народу та його державности. І через те він потрібний, він необхідний для народу і для всякої влади. Та велике питання, чи дійде українське село до належного йому добробуту при теперішніх обставинах на Україні.

В. М.

В напруженому положенні.

Кілька уваг на церковно-народні теми.

III.

Короткий історичний погляд на справу целібату переконує нас, в яких муках і болях здійснювано ідею загального і насильного целібату та які—що найменше—сумнівні висліди цієї реформи, що мала дати Римові всеобіймаюче панування над світом. Дальше довідуємося, що боротьбу в користь целібату рішив незвичайно енерґійний, завзятий і безоглядний папа Григорій VII, якого індивідуальність високо виростає понад голови римських епископів, який зумів стати единовластцем майже всього тодішнього знаного, сьогодня сказали би ми культурного світа. Він підчинив під свою всевладну і тверду руку не лише всі справи церкви, але і всіх пануючих та їх держави. Він розтягнув свій вплив на Еспанію, Сардинію, Корсику, Угорщину, графів Прованесії й Сабавдії, норманських князів, а навіть Русь віддав в ленно якомусь прогнаному князеві. Він загрозив клятвою французькому королеві. Він наказав завести богослуження по римському обряду в Кастилії й Араґонії, а в Чехії заборонив при богослуженнях користуватися чеською мовою. Він вкінці покорив під свої ноги цісаря Гайнріха IV. (відома Каносса). До того слід додати, що папи крім майже необмеженої церковної влади (бож всі вони завзято й послідовно боролися проти суприматії церковних соборів), крім підчинення собі монархів і тиранів, самі були монархами в церковній державі. А з цього випливали важенні й часто неперебірчиві екзекутивні засоби. Крім клятви, яку тоді безцеремонно кидано на право і на ліво, нерідко рішав і меч таки папської армії або твореної пануючими на папське доручення. Григорій VII. з успіхом переводив всі свої пляни, не оглядаючись ні на кого і ні на що, але в справі целібату мусів покористуватися масами як своїм орудям, мусів вступати — як нині сказали би ми — на шлях демагогії, мусів підсичувати й використовувати їхні упередження. Иншими словами: в самій народній масі, в її глибинах, в її найнизчих верствах був примушений шукати союзника для здійснення своїх целібатних намірів, мусів мати за собою *більшість*, щоби пригнути, покорити опірне духовенство, щоби приневолити його відкинутися від подружного життя. А всеж таки тієї справи дефінітивно не вирішив Григорій VII., хоч її вирішувано і перед ним і після нього справи, що принесла тільки шкід римській церкві і дала їй сумнівні користи. Справа целібату серед римо-католицького духовенства хоч має за собою майже *тисячолітню традицію*, ще й сьогодня виринає раз-по-раз, погрожуючи в нівець повернути реформи великого папи. *Бо крик природи є сильнійший від всіх реформ, а вимоги моралі полів важнійші від всіх реформаторських комбінацій*, хоч би за ними скривалися найкращі ідеї.

Як вже було згадано, реформатор може тільки тоді рахувати на успіх, коли має за собою *більшість*, або сподіється, що її буде мати, а опісля коли задумана реформа не входить в розріз з вимогами природи. Римські реформатори мали за собою більшість, але з огляду на те, що целібатна реформа не покривалася з вимогами природи, вона тяглася століттями, раз менше, раз більше осягаючи свою мету, або й не осягаючи її зовсім і замісць сподіваних наслідків дають чи якраз противні. Моральність римо-католицького духовенства в середних віках, в часах відродження і гуманізму, а нерідко й тепер все ще в багатьох випадках стоїть під знаком сумнівности. Про це свідчать між иншим і ті безсоромні

слова потіхи, якими папський делеґат монс. Чяска намагався розрадити наших священиків підчас целібатних заходів в р. 1891.

А щож говорити про наших єрархів, які в своїх реформаторських замислах не мають за собою майже нікого з поміж своєї суспільности? Загал духовенства рівно противиться самій ідеї целібату, а практика доказує слушність цього погляду. Так саме усе українське громадянство без виїмку стоїть одним фронтом проти целібатних замислів. Тут не приходиться говорити не то про більшість, але навіть про зникаючу меншість сторонників найновійшої реформи. Правда, в станиславівській дієцезії при допомозі менше або більше доцільних засобів на протязі останніх 15-ти літ випродукувано понад дві сотні целебсів, які минулого року в окремім товаристві відсепарувалися від жонатого духовенства. Але чи більшість станиславівських целебсів не є відсепарована від нашої суспільности, її інтересів, болів і страждань? Чи станиславівський владика, який — заплющивши очі, нераз на перекір громадській думці, з якоюсь примховатою впертістю в реформаторській акції сепарує свою дієцезію від цілости галицької церковної провінції, не мусить в годині задуми переходити через горнило роздвоєних сумнівів і важких душевних мук?

Колиж наші єрархи в своїй реформаторській акції не спираються на національних чинниках, коли навіть не може бути мови про опертя на власному громадянстві, то ясно, що заохоту, піддержку і силу в проводженні целібату мусять вони черпати деинде. І деж вони зачерпують тієї життєдайної сили для того, щоби плисти проти води, щоби нехтувати волю духовенства і народу, щоби вперто обстоювати і проводити в життя ідею, яка є з точки церковно-народньої недоцільною і безвиглядною, яка замісць реальних користей дає реальні шкоди?

Найбільше правдоподібним є те, що інспіратором целібату є Рим. Колиж так справді є, то чому того ясно й виразно не сказати? Чи тут грають ролю огляди на авторитет римської столиці, яка—виставляючи домагання примусового і загального целібату, тим самим ломить свої святочні зобовязання, прийняті Римом і кількакратно опісля потверджувані. Коли Рим бажає собі це-

лібату українсько-католицького духовенства, коли хоче тим робом зробити нас „правдивими католиками“, то все таки цікаво булоб знати, чи це домагання ставить папа Пій XI., тзв. „польський папа“ (б. нунцій у Варшаві), чи инші ватиканські кола і які? Бож з ходу львівського синоду довідуємося, що пана не давав монс. Чяскі ніяких доручень, але доручення в справі целібату дав йому відомий польський націоналіст кард. Ледоховскі і/а віденська нунціятура. А про цього кардинала навіть о. кард. Сембратович висловився—як про „нашого злого духа“. Отже цікаво булоб знати, які саме „духи“ і де уміщені пруть наших єрархів до насильного переведення целібату.

Якщо Рим налягає на насильне приноровлення до нашого духовенства загального целібату, то не підлягає сумніву, що тут є чинна польська рука. Вже давнійше вплив Поляків у Римі був дуже значний, а тепер після реституції польської держави ще сильнійше зріс, бож Польща — як „католицька“ держава — займає одно з найвпливовійших місць при Ватикані. Не тільки не виключене, але певне, що у вимогах Риму щодо целібату є польська рука. А тоді ця квестія стає par excellence проблемою політичною, набирає ще виразнійшої соціяльної закраски та є вимірена проти гр. кат. церкви як національної церкви галицьких Українців. Очевидно, при такій „реформаторській“ діяльности, провадженій під прапором чужих інтересів, долю целібату стріне те саме, що стрінуло унію.

Колиж наші єрархи на власну руку, без посторонніх побудів проводять свою ідею, то як вони можуть це робити навмання, не маючи за собою нікого, стоячи в різкій суперечности і навіть боротьбі з власним громадянством? Хіба це не свідчило би про обдуманість насильно проводженої ідеї, тільки про відірваність від життя, яке несе на своїх хвилях зовсім инші вимоги й инші постуляти.*)

*) Просимо у вчорашній статті під тим самим написом справити отсі друкарські помилки: на стор. 2-ій, в 1-шім стовпці з долини замісць „бежености“ має бути „безжености“, в стовпці 3-тім, рядок 28 замісць „Григорія XII.“ має бути „Григорія VII.“, а в рядку 11-тім замісць „балячки“ має бути „болячки“. — Ред.

вищих становищ в духовній єрархії, як також душпастирських місць, які є найбільше загрожені наслідком знищення церковних будинків або невистатчаючих приходів на удержання жонатого пароха...

Опісля наслідком державних переворотів уступила справа целібату на бік, та здавалося, що важнійші справи стоять перед нами, яких целібат не в силі змінити. Але про те якраз тепер, в часі великої руїни виринають *атаки проти нашого жонатого духовенства*, щоби виказати потребу примусового целібату, — при чім навіть арґументується, що ця справа обходить виключно духовенство, та що вона вирішиться самими духовними властями.

Та не в компетенції лежить суть справи, а в доцільнім її ставленню.

Колиж так ставиться справу, то *годиться відповісти*, що у нас справа целібату не є кастовою справою виключно духовенства, але *справою народу*, з котрого виходить духовенство, з котрим воно живе, в котрім працює і з котрим терпить та переносить всяку його долю. Таким *живим чинником суспільно-культурним* було і є наше жонате духовенство і тому нам не вільно на нього кидати камінням. Не буде воно туди йти, — то не буде його. Отсе розуміємо і відчуваємо дуже добре, — бо ми вийшли зпід тої стріхи, а хто цього не знає або не розуміє, той хай не підносить безоглядного голосу в справі целібату, щоби опісля не *жалувати потягнення без розваги...*

Та з другого боку кажеться: *Визов кинений!* Отже безоглядна боротьба з приводу ятривої справи целібату...

Станиславівський епископ о. Хомишин пішов за примусовим целібатом. А перемиський епископ о. Коциловський сказав, що Апостольська столиця призволює висвячувати в жонатім стані, та він став в обороні цього привілею нашої церкви... Тепер прийшла черга на митрополита о. Шептицького. І чиж не кличе нас тяжке лихоліття до єдности і живої праці для до-

В ятривій справі.

Поминаю усіх мертвих,
А по живих плачу, —
Що нічого я живого
Серед їх не бачу...
П. Куліш.

Ятрива справа целібату виступила у нас знову як актуальна, бо з деяких кругів поставлено її у різкий спосіб: Жонате чи безженне духовенство, і таким способом малаб отся справа перейти в стадію: *примусового целібату.*

Останній раз була вона поставлена в році 1918. у формі менше різкій, бо тоді о. митрополит Шептицький заступав думку, щоби якась частина наших богословів (10 процент) висвячувалася в безженнім стані. Але й таке поставлення справи затривожило було нашу суспільність і тому в дні 9. вересня 1918 р. звернулася була до о. митрополита Шептицького *депутація*, зложена з пп. Юліяна Романчука, Олександра Барвінського, д-ра Евгена Петрушевича, д-ра Стефана Федака, д-ра Кирила Студинського і мене, — з представленням, щоби лишити status quo, значить залишити всякий хоч би посередній примус супроти кандидатів духовного стану. Тоді піднесено з одного боку, що всякий примус може доставити непожаданих людей, а відкинути тих, котрі по свому переконанню хочуть віддатися духовному званню та що це допровадить до занепаду нашого духовенства. З другого боку було сказане, що наші епископи потребують безженного духовенства до обсаджування

Осип Турянський 3)

Кость бере жінку на іспит.

(Продовження.)

IV.

— Моя кохана пані поцесорка притулилася ще ліпше до мене й каже:

— Костю, а що ви робили би, як би ви мали таку жінку, як я?...

Як я се почув і глипнув на пані поцесорку, то кажу вам правду, як на святій сповіді: з великої розкоші млість на мене впала...

Тут Кость перервав оповідання, бо хотів почути критику своєї жінки. Сю прогалину він поволі заливав чаркою, а тимчасом його стара розкритикувалася на всю губу:

— Куми мої, не вірте йому! Він бреше, аж куриться. Чи бачив хто такого окаянника? А він каже, що говорить, як на святій сповіді! Ой, тримайте мене люде, бо нещастє буде!

Тимчасом Кость із великою насолодою вицідив останню краплину з чарки, обтер рукою уста й почав говорити:

— Вельможна пані — кажу я — злякали мене таким делікатним словом. Що мені відповісти? таж я про щось таке й не думав. Де такому хлопові, як я, та забивати собі голову вельможно панськими солодкими интересами...

Моя люба пані поцесорка морґнула до мене, як відьма, своїми чорними бровами, показала мені повну губу білих, як точених зубів і питає мене:

— А звідкіля ви знаєте, що я солодка?

Я на те:

— Вельможна пані не загніваються, як я скажу щиру правду, так... по хлопськи!...

— Кажіть, кажіть, Костю, я не буду гніватися.

— Прошу пані, як би пані були моєю жінкою, то я пані з любови зїв би...

Пані поцесорка в сміх і до мене:

— А я тоді вам боком вилізлаб...

Я на се так:

— Вельможна пані сказали святу правду. Кожда жінка найперше впадає чоловікові в око, потім залізає йому в серце, а потім вилізає йому боком...

Пані поцесорка як не зачне сміятися! Ха! ха! ха! тай ха! ха! ха! а потім питає мене:

— А чомуж ви, Костю, так хотіли би мене зїсти?

— Бо пані поцесорка то так, як біленька, пухкенька, питльована великодня паска... А моя стара, то разовий, чорний, засушений, заплеснілий сухар...

Тут Кость урвав і, не оглядаючися, кліпнув до гостей перед собою, щоби дивилися у бік його жінки, що вона скаже...

Настя не дала на себе чекати. Але з великої досади вона захрипла й неначе курка, якій господиня підрізала горло, злебеділа:

— Кальвіне, лютре, нехристе, розпуснику! Чи чуєте, люде? Він разураз белендить „Моя солодка пані поцесорка“... „моя люба пані поцесорка“... „моя“... яка ще пані поцесорка, до хороби тяжкої, ти недовірку бусурманський! З ким ти шлюб узяв? „Зі мною, чи з нею? І де брав? На смітнику, чи у кропиві, ти, старий котюго!... Ой, людоньки, дайте мені розкітку, хай я йому розкачаю на вареницю той розтелепаний язик!“

Реґіт мужиків і жінок потряс цілою хатою, як наглий удар вихру. Кость із чаркою в руці стояв супокійно й задоволено підморгував очима. А коли сміх мужиків ущух, і тільки тонесеньке хіхотання жіноцтва ще котилося по хаті, Луць Семенюк крикнув по військовому:

— Тихо, баби!

Опісля Кость розказував далі осьчк:

Моя люба пані поцесорка штовхнула мене делікатно своїм теплим панським боком і питає:

— Костю, а чи ви цілуєте тепер коли свою жінку?

Як я почув ті слова, то аж мені заморозило хребет... Я перехрестився й відказав:

— Вельможна пані, борони й заступи мене Господи! Невже пані думають, що як я простий хлоп, то вже мушу цілувати такий засушений, рапав і рот, як у моєї старої?...

Тут Настя крикнула:

— О, того вже йому не подарую, хочби мене зараз мали звідси на марах винести, ти кострубаю лукавий!

V.

— Костю, — питає мене пані поцесорка таким солодким голосом, як та кутя на Святий Вечір, — чи ви любите цілувати?...

Я глипнув на свою солодку панську голубку й нічо — лиш облизався... але так, аби вона не побачила... Та здається мені, що вона мусіла щось помітити, бо дуже гарно засміялася й каже до мене:

— Костю, чи ви хотілиб мене поцілувати?...

Як я се почув, то так, якби хто мене розпаленими кліщами за серце вхопив. Але я сказав:

— Чи я пані цілував би? О вельможна пані, що то, то ні...

— Чому ні?

— Я боюся...

— Чого боїтеся?

— Пані ніби так солодко говорять, а якби я взяв і наприклад... значить... тес... вельможну пані поцілував, то добре знаю, що пані годі зробилиб...

— Ну, я сама цікава, що я зробилаб... А ви, Костю, знаєте, що?

— Знаю.

— Що?

— Луп мене в пику...

бра рідного народу? Коли не пора розводити боротьбу своїх проти своїх, бо звідсіль вийти може тільки велика втрата для нації і церкви...

Тому крайна пора, щоби наші *передові люде звернулися до князя нашої церкви митрополита о. Шептицького*, і домагалися привернення згідних відносин між народом і духовною владою. Та я переконаний, що о. митрополит Шептицький залагодить отсе розеднання в імя кращої будучности українського народу. Годі ятрити, — треба гоїти!

Д-р Кость Левицький.

Відень, 2. лютого 1925.

У. С. Р. Р.

Як довідуються про голод.

Офіціяльно стверджується, що вже наприкінці грудня на Україні не було продажного хліба. Харківський „Комуніст" ще 30. грудня признавав, що урядова хлібозаготовча кампанія закінчилась на Україні крахом. Програму українського мукомольного тресту вже зменшено на 30 прц. закривається 18 мукомольних підприємств з числом робітників до 1000. Але і це не поможе. Довіз зерна на державні млини все зменшується, й „перед низкою губерній стоїть питання про додаткову консервацію (попросту: закриття) низки мукомольних підприємств".

Рівночасно київський кореспондент „Ек. Ж." (ч. 357) писав, що на Київщині „виявилася недостача до 9 міл. пудів основних хлібних культур". Постачання хліба дуже незначне. Та сама часопись у числі від 9. січня вже повідомляє, що з України та Північного Кавказу, як „з районів, охоплених недородом", появились в уральській области, Башреспубліці та Сибіру численні скупщики хліба. Шкода тільки, що й там хліба купити не можна.

Перед таким фактом сама РКП. мусить капітулювати і в московській „Праві" з дня 10. січня читаємо: „На початку хлібної кампанії ми зробили поважну помилку. Ми переоцінили кількість хлібних лишків". Та практичних висновків з цього признання совітська влада не робить ніяких. Навпаки держоргани захожуються коло дальшого вивозу хліба з України. Як довідуємося з „Ек. Ж." (ч. 5) з України постановлено вивезти за кордон на 30 міл. карб. збіжжа, в першу чергу кукурузи та ячменю. А рівночасно радянська влада купує хліб за кордоном! Як повідомляється з Торонто (Канада), радянська влада закупила через „Мейпл Ліф Мілінг Ко" 120 тисяч мішків пшеничного борошна. Разом з тим совітські агенти ведуть переговори про закупку збіжжа на Мадярщині (празький „Вечер".)

Одна рука вивозить, а друга ввозить, — така політика булаб чистим божевіллям, навіть з погляду самих большевиків. Але в цім нібито божевіллі є певна система. Одна рука вивозить з України, а друга ввозить... кудись инде.

До боротьби
за право навчання в матірній мові!

Дня 31. березня (марта) п. р. минає речинець до вношень деклярацій з домаганням введення до публичної школи української мови навчання. Виконавчий розпорядок до шкільного „кресового закону подає зразок деклярації, яка в приноровленні до наших умовин мусить мати ось такий зміст:

Декларація.

Я нижче підписаний . . . . (імя і прізвище), горожанин Річипосполитої Польської, української (ruskiej, rusińskiej) народности, мешканець . . . . (назва місцевости) громади . . . . (назва громади) повіту . . . . (назва повіту) як батько — мати — правний опікун дитини (дітей) в шкільному віці, а саме:

1) . . . . (імя дитини) 3) . . . . (імя дитини)
2) . . . . (імя дитини) 4) . . . . (імя дитини)

на основі арт. 3. закону з дня 31. липня 1924 р., що містить деякі постанови про організацію шкільництва (Dz. U. R. P. №. 79 poz. 766) висловлюю бажання, щоб до — істнуючої — маючої повстати — публичної загальної (powszechnej) школи в . . . . буда введена українська (ruska, rusińska) мова навчання.

Дня . . . . 1925.

. . . . (власноруч. підпис)

До
Шкільного Інспектора
в . . . .
(назва місцевости)

(Примітка: В тексті деклярації перечеркнути непотрібні слова).

Коли підписує деклярацію опікун дитини в шкільному віці, тоді він мусить подати не лише імя дитини, але **обовязково також її прізвище.**

Для певности, що всі підписані деклярації будуть внесені до шкільного повітового інспектора, доручені йому і ним в цілости переховані, слід повести справу вношення деклярацій в той спосіб: один з батьків, котрі підписали деклярації, перечислить їх і подасть разом до протоколу шкільної повітової ради, при чому зараз таки має дістати урядове ствердження скількости внесених деклярацій на заздалегідь приготованому і на 20 гроши остемпльованому рубрум; це ствердження переховати для евентуального рекурсу.

Тому повинен негайно утворитися в кождій місцевости (де є понад 25 процент українського населення) і в кожному повіті окремий комітет, зложений з метких і свідомих громадян, якого завданням буде перевести гідно цю плебісцитову акцію і допильнувати короткий її речинець.

і. л.

ВІДГУКИ ДНЯ.

На тропі Гаpмана II.

Вже кілька разів гумжурнал „Зиз" подавав до загального відома, що я маю мисливську жилку. Про инші мої жилки він і не згадує, так що мало хто знає наприклад, що я також пишу поезії.

Але пусте! Добре що хоч з одного боку маю сяку-таку популярність.

Що я маю мисливську жилку то це неоспоримий факт, а що мені через те багато неприємностей трапляється, то це також факт.

Про одну таку неприємність хочу саме розказати.

Два дні тому вертав я з полювання і віз зі собою три зайці (на смерть забиті) в мішку. Сідаючи до трамваю поставив я мішок на плятформі, а сам сів зараз при дверях на лавці, щоб уважати на свою добичу, бо нині дуже тяжкі часи і за злодієм не треба шукати.

На одній з перестанків вліло трьох польських студентів і станули собі на плятформі коло мойого мішка. Якось нехотя рушив один з них ногою мішок і здивовано подивився на долину.

— Co to jest? — запитав більше сам себе, як товаришів.

— A cóż tam takiego?

— Coś miękie... Tak jak by ciało!

Три голови схилилося над моїм мішком. Студенти один по другім пробували ногою зміст таємничого пакунку.

— Może to jakiś podrzutek? догадувався один.

— E! Na podrzutek to za wielkie!

— A czyje to może być? запитав третій.

Стали розглядатися по трамваю за власником мішка.

Я вдав, що мене не зовсім не обходить і спокійненько курив папіроску.

Студенти видно трошки хвилювалися. То один, то другий штуркав ногою в мішок і кождий приходив до справедливого заключення:

— To absolutnie jakieś ciało.

Я вже думав, що на тім ціла моя пригода і скінчиться, та на одн'м з перестанків вскочив на плятформу поліціянт і справа відразу взяла цікавий оборот.

Всім нам відомо, як велика частина сусідської суспільности, з власної пильности всіма можливими способами від преси до приватних поваг, помагає своїй поліції. Чомуж малиб оці три молодці зробити вимок. Правда, то не виглядало на політичний злочин, але дуже добре могло бути якимсь бестіяльським мордом alà Гарман.

— Proszę pana — звернувся один з молодців до поліціянта. — Tu coś jest w worku niepewnego.

Оборонець права і горожанської свободи заметушився. Порухав ногою мішок, зробив по можности наймудрішу міну і законклюдував:

— Ciekawe!... A czyje to jest?

— Nie wiemy! відповіли студенти.

— No to zaczekamy na właściciela, сказав певним голосом поліціянт.

Всі насторожились і ждали.

Припускаю, що мріяли про найдивовижніші історії, а представник влади напевно про аванс і нагороду.

Від часу до часу мацався нєзначно за револьвер і підкручував вус.

Прийшов мій перестанок.

Рушу, що поліціянт і студенти давно переїхали свій, але це зовсім а зовсім оправдане.

Я вийшов на плятформу і ледви підняв свій мішок, почув над ухом:

— Przepraszam... A co pan tu wiezie?!

Я вдав застрашеного:

— N... nic! To moje rzeczy...

— Pańskie rzeczy! злобно посміхнувся поліціянт. A moja rzecz jest zapytać i żądać odpowiedzi. W imieniu prawa: Co pan wiezie.

— Трупа! випалив я.

— Niech pan ze mnie świrka nie robi! Proszę ze mną!

Я зліз із трамваю і станув на хіднику.

— Pytam się jeszcze raz: Co pan tam ma?

Я почекав, аж зробиться збіговище і тоді щойно відповів:

— Кажу, що трупа то трупа.

— Ja się zaraz przekonam — погрозив поліціянт і став розв'язувати мішок.

За хвилю виставив звідтіля голову труп бідного зайця, з міною, яку мав у годині смерти: дурною і заскоченою.

З подібною міною відійшов від мене пострах дітей і національних меншостей.

Галактіон Чіпка.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Видалення в східних окраїн.

На засіданні соймової адмін. комісії 5.II. голосували над резолюціями у „кресових" справах. П. Керн'к поставив м. ин. резолюцію: „Сойм взиває уряд, щоби усунув із східних воєвідств населення, якому не прислугує польське горожанство. Проти резолюції запротестували посли Інлер і Євсмич. Пос. Інлер заявив, що ухвалення такої резолюції рівнялося би катастрофі більше як пів міліона людей. Пос. Керн'к відповів, що резолюцію розуміє так, що можна буде видалити людей, які не мають вимагань набути горожанство.

Грецько-турецький конфлікт.

Феті бей заявив на засіданні турецьких Нар. Зборів, що видалення з Туреччини патріярха Константина є легальним актом. Туреччина хоч настроєна мирово, мусіла би одначе протиставитися збройно всякій евент. інтервенції з зовні в справах, які вважає строго внутрішніми. Збори прийняли одноодушно заяву Феті бея. — Турецький уряд у відповідь на грецьку ноту заявив, що піддержує погляд, що його крок не є зовсім нарушенням льозанського договору. Тур. уряд відказується прийняти предложення піддати справу під рішення гагського трибуналу. Грецьке посольство у Відні звідомляє, що не є правдоподібне, щоби конфлікт довів до війни. Грецький уряд старається мирово полагодити конфлікт, маючи ще отвертий шлях до Союза Народів.

Бравн не прийняв вибору на през. мін.

Пруська тел. агенція звідомляє урядово, що Бравн вислав до президента пруського сойму листа, в якім звідомляє його, що не приймає вибору на президента міністрів.

Вбивство канц. Лютра?

У мадярському соймі кружляла чутка про вбивство нового німецького канцлера Лютра. Німецьке посольство у Будапешті заперечило вістку.

Зізнання вбийників о. Дуркота.

В. львівській поліц. експозитурі зізнавали вчера оба вбийники о. Дуркота, Павел і Кароль Судол. 21-літній П. Судол зізнав спокійно, що поповнив злочин, „бо життя є великою оманою", хотів здобути гроші на виїзд до Румунії, а відтам до Данії. Дізнався, що о. Дуркот із Корчова має більшу готівку, пійшов там із братом, узяли з собою кріс і багнет. Ввійшли вікном. Священик і син його боронилися. Якась жінка відібрала К. Судолові кріс. П. Судол пробив двічі о. Д. багнетом, увільнив брата й оба втекли. Ніхто не підозрівав їх у вбивстві грабежах і розброєнні постерунковых. Частенько стрічався П. Судол з розброєними постерунковими, а з сином пок. о. Дуркота грав у шахи в поїзді з Жовкви до Сокаля. За награбовані гроші ходив до кіна в Жовкві, а раз у першому ряді сидів із старостою. При війську взагалі не служив, бо весь час був на дезерції. Своїх учинків не жалує „бо працювати не хотілося й не варта". — Наглий суд над бандитами відбудеться мабуть у вівторок.

Пані поцесорка почала заливатися сердечним сміхом, аж луна ходила темним лісом, аж мої коники насторошили уха та почали витріщеними очима оглядатися на нас обоїх.

— Вйо, вйо, мої любі коники, — поганяю я, — бабський сміх небезпечний тільки для хлопів, ніколи для коней...

Пані поцесорка регочеться, хахакає, хихикає й хіхікає разураз а я дивлюся на неї з боку й так собі міркую:

— Невже це можливе, щоб така гарна й така велика пані та хотіла з моїм збутвілим, хлопським ротом, вибачте, цмокнутися?... Гм, гм... Се дивно, се дивно... Ба! А може з мене не є правдивий хлоп? Може в моїй шкурі сидить якийсь збанкротований граф або бодай якийсь миршавий шляхтич... Хто його зна? Не дурно Василів студент казав у читальні: — Ви, Костю, — каже — і всі огляд'вські хлопи також маєте свій герб, як се у шляхтичів водиться. Той герб, — каже, — так виглядає: хлоп ногою сперся на сніп, вивернув собі на коліно товстезного шляхтича, та пужаком періщить його в те місце, звідки ноги виростають. Ні, їй Богу, чую, що якийсь мій прапрадід мусів бути бодай крулем, коли такі шляхетні та магнатські особи, як пані поцесорка, залицяються до мене... Алеж бо і красуня з неї, нівроку! Личко білесеньке ніби пшенична мука. А які в неї груди! скажім по панськи: гейби дві великодні баби. Або по хлопськи: як у моїй хаті, вибачте, припічок... А яка спека звідтам віє!... Якби так на ті груди поставити горня з пшоном і з водою, то ух! слово гонору: за хвилинку булаб готова каша з молоком...

Пані поцесорка перебила мені думки.

— Костю, — питає, — чого ви так мовчите?

— Мені, прошу пані, чогось нагло стало жаль...

— Кого вам жаль, Костю?

— Вельможної пані...

— Мене жаль?... Чому?

— Бо пані бідні...

— Я — бідна?...

— Так...

— Чому?...

— От, наприклад... Ваші груди, вибачте, голі... Значить, не стало при сукні матерії на груди... Ну, значить... забракло грошей...

Пані поцесорка як не засміється:

— Костю, бодай ви здорові були!... Ви жартуєте?... Правда?

— Правда, прошу пані. Я знаю, що на панські жінки така гола мода найшла.

(Продовження буде.)

По широкому світі.

Англії грозить генеральний страйк залізничників, рудокопів і транспортових робітників. Конфлікт вибух на тлі використовування. Власники копалень згодилися увійти в переговори про підвишку, але директори залізниць не тільки згори відкинули домагання залізничників, але заповідає ще редукцію платень. Професіональні союзи згаданих робітничих організацій скликали до Льондону конгрес, який імовірно поставить директорам короткоречинцевий ультіматум.

Митний союз наслідних держав австро-угорської монархії мав би стати — на думку півофіціяльних англійських кол — лікарством на уздоровлення австрійських господарських відносин. Англія є проти французького проєкту наддунайської федерації, лякаючись, що така федерація, стоючи під франко-чеським впливом, мала би політичний протинімецький характер.

Риков, голова Совнаркому СРСР., виголосив у Ростові над Доном на конгресі північно-кавказьких рад велику політичну промову, в якій ще раз заявив відмову радянського уряду прийняти всі царські борги відносно Франції. СРСР. може згодитися лише на частинний зворот боргів, як що Франція дасть Рад. Союзові позичку. Рад. Союз — казав Риков — є єдиною державою, яка не отримала від нікого жадної позички й нікому нічого не винна.

Грецько-турецький конфлікт в звязку з видаленням православного патріярха з Константинополя примусив турецького президента Мустафу Кемаль - пашу вернути до столиці Ангори. Ціла турецька преса підтримує турецький уряд у його протигрецькій політиці.

Центральний Український Виконавчий Комітет у Харкові видав постанову, щоби зберегти та відновити історичні памятки визвольних подій останніх літ, без огляду на те, з якої доби (польської, турецької) вони походять.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (27) число „Діла" сконфісковано за два уступи й висновок із передової статті п. н. „Idée fixe" і за один уступ з допису „Українці в Парижі".

— **Друкарські похибки.** В попереднім числі закралось в статті „Як добиралися до України" дві неприємні друкарські похибки. В третьому стовпці названої статті (перший рядок) замість „що він їде ще далі" має бути „що він не їде ще далі" — а далі при кінці замість „що Ленін йшов на уступки нашому життю" має бути „що Ленін йшов на уступки самому життю".

— **Концерт пяністки Любки Колессівної.** Хоча можна було передбачити, що концерт нашої пяністки Л. Колессівної буде у нас подією сенсаційною, проте і таким словом не можна навіть приблизно означити вражіння, яке викликала на незвичайно численно зібраній публиці чародійна гра геніяльної пяністки. Цей концерт був справжнім тріюмфом мистецтва, а при цьому близьким для нас і дорогим святом. Навіть небувалі у нас прояви захоплення і овація, з якою зустріли пяністку слухачі по відограні українських композиторів, коли вручали їй кіш з квітами і засипали її китичками, не в силі бути показчиком тої потрясаючої сили вражіння, яке охопило всю авдиторію. Найвірнійшим доказом вражіння є факт, що по скінченій програмі ні одна особа не рушилася з місця, а навіть по численних надпрограмових точках ніхто не міг освоїтися з думкою, що пора покинути салю. Можемо справді казати про щастя, що наша пяністка виступить ще раз в суботу, та ще раз зможемо переживати хвилини, які для любителів музики стають незатертими, золотими споминами. Фахову критику з концертів подамо в найблизшому часі.

— **Від Союза Українських Купців.** Дня 1. лютого ц. р. відбулися конституючі Збори „Повітового Гурта Союза Українських Купців в Перемишлі". Збори скликали тамошні купці-основники пп. Яросевич, Проскуринський, Попель і Борис. Збори відкрив п. Яросевич, котрого вибрано і головою місц. Гурта, а до його вибору Зборам проводив дир. п. Ясема. Від Ради Матірного Товариства у Львові повитав Збори Голова Союза Українських Купців п. Ев. Мартинець, висловивши радість і щиру подяку організаторам та даючи за примір працю перемиських купців иншим містам в краю, які повинні з заохоченням взятися тепер у своїх повітових містах до організування таких купецьких гуртів, щоби разом з Матірним Товариством у Львові стати одною великою і сильною становою організацією. Статут і ціль Т-ва вияснив присутним у довшій промові д-р Загайкевич, виказуючи зокрема всі великі користи для українського купецтва з такої станової Організації. Промовець згадав також про великі заслуги пок. Івана Бориса, перемиського купця, при основанню Союза У. К. у Львові ще в році 1906 р. На закінчення виголосив директор п. Лазорко, секретар Ради Союза У. К. у Львові, річевий реферат про купецтво і його розвій в останніх 40 рр. Перемиська організація купців рахує нині біля 60 членів.

— **Вівісекція календаря.** Сойм має новий клопіт: раз скасовує свята, другий — повертає їх назад. І так соймова комісія для охорони праці, яка мовчки згодилася на урядовий проєкт скасування другого дня Різдвяних, Великодних і Зелених Свят, тепер рішила назад святкувати названі свята у двох днях.

— **Справа громадянства.** Віцепремієр Тугут скликав ще одну нараду в справі упорядкування справ громадянства у східних воєвідствах, після чого появиться обіжник, пояснюючий адміністраційним воєвідським, старостинським і громадським урядам, в який спосіб вони мають стверджувати право громадянства мешканців. На скільки той обіжник принесе меншостям якусь користь — це инша справа.

— **З податкових законів.** Незабаром має вийти додаток до закону про доходовий податок. Мають піднести цифру т. зв. мінімум істнування із 1373 зол. річно на 1500 зол. Ясно, що при нинішній дорожнечі навіть така сума є смішно малою.

— **Ціни на мясо та товщ.** Від 5. п. м. воєвідство обнизило максимальну тарифу на мясо, вудженину та товщі. У детайлічній продажі мясо коштує 1 кг. І. категорії з докладкою 1 зол. 35 сот., II. категорії 1·06, без докл. 1·26, III. кат. 0·70; вепровина 1·50 сот.; телятина 1·10 сот. У гуртовій продажі на 10% нище. Варена вуженина. 1 кг. шинки, полядвиці, хребту 3 зол. 70 сот.; ковбасок 3·20; зяйце, краків. ковбаси 2·70; вареної та різаної ковбаси 2 зол.; ковбаса до жарення 2·20; паштетової 2·10; кабаносів 3·40; сальцесони 1·80; сухе салямі 5·20; вуженка 2·30; серволятка 2·30; кишки 1 зол. Товщі: 1 кільо смальцю 2·50; сала 2·10; вудженої солонини 2·10; звичайної 1·70 1·90.

— **Свобода ч. 6** визначається багатим і ріжнородним змістом, на який зложилися: Скажуймо шкільні віча! — Селяне стають масово членами „Просвіти". — Наша церква в небезпеці. — Що нині найважнійше. — В справі еміграції до Канади. — Політичний процес. — Наглі суди. — Большевики між собою. — За Бесарабію. — Большевицький подружний закон. — Смерть Куропаткіна. — Новинки. — Економічні вісти. — Останні вісти. — Всячина. — За рідну мову в школі. — З недолі гуцульського села. — Дописи з краю. — Чужим коштом. — Нова фаля землетрусів. Віддів правної поради. — Смішне.

Доразовий суд над 14 повстанцями.

Рівне, 4. лютого 1925.

Окружний рівенський суд, в будинках кн. Любомірського в середині великого саду, оточений від самого ранку відділами війська і десятками поліції. Напроти парку велика тюрма. В пів до 8 ранку відчиняється брама тюрми, всю дорогу замикають ряди війська і поліції, а в їхній шпалір входить 14 людей. Чути страшний брязкіт. Це дзвонять грубі кайдани, наложені на ноги обвинувачених. Кожний їхній крок то тяжкий стогін заліза. Обвинувачені страшенно перетомлені, на їх лицях видно сліди фізичних мук і терпінь. Входять на салю, де брязкіт кайдан стає ще страшнійший і голоснійший. Предсідник трибуналу Грохольскі відкриває доразовий суд, в трибуналі вотують радники Башиньскі і Орловскі. Обвинувачує прокуратор Ходецкі боронять адвокати: сен. Олександер Карпінський, д-р Лев Ганкевич зі Львова і адвокати з уряду Ваньковіч і Жмігродзкі. З генералій довідуємося, що між обвинуваченими є двох народних учителів, один фельшер і один студент прав українського університету у Львові, який, як свою державну приналежність подає Українську Державу. Предсідник з видною усмішкою каже, що такої нема. По національности 13 Українців і один зукраїнізований Москаль, уроженець тамбовської губернії Иван Романов. Акт обвинувачення закидує всім обвинуваченим злочини з арт. 279 і 574, поповнені шляхом утворення диверсійної банди, нищення залізничих шляхів, палення дворів і т. д., а все це в цілях грабіжі. Кваліфікує їх отже як звичайних злочинців.

Перед приступленням до відчитання внеску прокуратора, почалася боротьба за формальний хід справи. Адвокат д-р Лев Ганкевич і Ваньковіч піднесли формальні закиди щодо важности доразового поступування в даній справі. Прокуратор у відповідь на це незвичайно подратований, в дуже гострій формі старався опрокинути всі ті формальні недостачі. Проти цього тону і способу зареагував адвокат д-р Лев Ганкевич і підкреслив всі формальні недокладности самого внеску прокуратора. В тій хвилині сталася річ ніде не практикована в адвокатській практиці. Оборонець Ваньковіч, мабуть переляканий гострим виступом прокуратора, встав і заявив, що не солідаризується з виводами адвоката Ганкевича і виголосив прокураторську промову. Ця нечувана поведінка адвоката викликала обурення навіть серед инших польських адвокатів, що були присутні на салі, які підійшли до адвоката д-ра Ганкевича і питували цей негарний вчинок свого товариша та заявили повну солідарність зі становищем оборонця Ганкевича. Це використав прокуратор, забрав третій раз голос і з приємністю ствердив, що оборона робить відступ. У відповідь заявив адвокат д-р Ганкевич іменем цілої оборони крім адвоката Ваньковіча, що оборона не тільки не відступає, але навпаки домагається від п. прокуратора тих всіх доказів, які поставила у своїму внеску. На це зажадав прокуратор ще раз слова і поставив внесення на тайність розправи. Оборонець Ваньковіч горячо прихилився до погляду прокуратора, підчас коли решта оборонців мовчала. Далі зажадав прокуратор, щоби 14 обвинувачених могло покликати тільки 3 мужів довіря, а не кождий по 3-х, спираючися на своєрідну інтерпретацію арт. 622 тамошнього закона. У відповідь на це, адвокат д-р Лев Ганкевич запротестував проти такої „нової" інтерпретації і зажадав допущення мужів довіря для всіх обвинувачених. Трибунал відкинув внесення прокуратора і допустив як мужів довіря свояків, що до инших відмовив, мотивуючи це малим розміром салі.

Після вичерпання формальних закидів о 1-шій годині удався трибунал на нараду, яка тягнулася до пів до 3 години. Серед нечуваного напруження і зацікавлення словосів предсідник трибуналу рішення, яким узгляднено формальні закиди оборони, передано справу звичайному судові при одночасному зміненню кваліфікації вчинку, а саме вилучено артикул з §. 279 і 564 к. з., а означено як злочини з §. 101 і 102, а тим самим із звичайних злочинців стали обвинувачені політичними і справу їх переслано окружному карному судові в Рівному. В 3-ій годині вийшли зі суду обвинувачені серед окликів радости зібраних родин і пішли оточені десятками поліції з поворотом до тюрми, до тюрми, де перед хвилиною привезено дошки на труни...

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під дир. І. Когутяка. **Поморяни** сала Сокола:
Субота 7. II. „НІЧ ПЕЙСАХОВА".
Неділя 8. II. „ГЕТЬМАН МАЗЕПА".
Зборів. Второк 10. II. „НІЧ ПЕЙСАХОВА".
Озірна. Середа 11. II. „ГЕТЬМАН МАЗЕПА".
Четвер 12. II. „НІЧ ПЕЙСАХОВА".
Початок всіх вистав о год. 7. веч. 1-2

Український Наддніпрянський хор Д. Котка:
У понеділок 9. лютого м. Тернопіль.
У второк 10. лютого м. Тернопіль.
1230 13-?

На дохід Ремісничої Бурси у Львові відспіває архикатедральний хор в церкві св. Юра дня 8. лютого ц. р. підчас двайнадцятки Колядки і Щедрівки під батутою Вп. п. Л. Гуркевича. 1—2

Обезпечення будинків. Магістрат м. Львова оголошує в часописах, що в найблизших днях функціонарі Польської Дирекції взаїмних обезпечень будуть у Львові переводити поміри і оцінки будинків, з метою обезпечення тихже в ПДВО. Тому необхідно, щоби всі власники будинків обезпечили їх зараз на цілу вартість у „Дністрі" і при переводженні помірів виказувалися полісами „Дністра", бо лише у випадку обезпечення будинків на повну вартість у приватнім Товаристві нема примусу обезпечати їх в ПДВО.

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає О. Костик. З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.